

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad cat olicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseltük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytörszékben.

Szervezkedés.

Valahányszor — s ez nem ritkán történik — néppárti szervezkedésről, mozgalomról, választási küzdelemről esik szó, ugyanegy körülményen ütődünk meg. Oszlopaink könné a periferiakon: lelkes plebánosaink, senki több. Se alispán, se főbíró, se fiskális, se orvos, se birtokos, se bérlő. A világi intelligenciából jóformán senki. S amikor ennek okain tépelődünk, tévedünk, azt hívén, hogy akár a pártnak politikai programja, akár vezérei, akár tagjainak erkölcsi a hibásak. Aki ösmerője a közéletnek a vidéken, lehetetlen, hogy rá ne bukkanjon a baj forrására.

Az országos politikai irányzat, a parlamentben ülő pártok befolyása, sulya, számaránya szerint igazodik, igaz. De ezeknek a pártoknak sulya, befolyása és számereje természetesen hűveinek a vidéken való térfoglalásától függ. S itt térfoglalás alatt nem szabad értenünk kizárólag azt, hogy egy vármegyének tíz választókerülete közül egy, vagy kettő milyen pártállású képviselőt küld, hanem azt, hogy az egész vármegye egy politikai, mint társadalmi életében — bárki bármit is mondjon ezzel ellenkezőt — a politikai és társadalmi erkölcsökben mekkora befolyásra tud szert tenni egyik, vagy másik párt.

Ha mindezeket a néppárt szempontjából tekintjük, azt látjuk, hogy olyik vármegyében van a pártnak egy, két, sőt több kerülete, mégis a

vármegyében, a vármegye közéletében, összefoglalva: a törvényhatóság bizottságban és ennek albizottságaiban sulya, befolyása jóformán semmi. Tudok egy határszéli vármegyét, amelynek hat kerülete közül négy Kúld néppárti képviselőt, s ennek dacára a központi választmányának egyetlenegy néppárti tagja sines.

Aki csak valamicskét is ért a képviselőválasztások technikájához, az tudja, hogy ez mit jelent.

Milyen volt a helyzet eddig? A plebános urak, pártunknak csaknem egyetlen támaszai, megélhetésük legtöbb fázisában nem egyszer olyan függésben vannak főbírótól, körjegyzőtől, hogy valóban a meggyőződés mártírszerű lelkesedése szükséges ahhoz, hogy képviselőválasztáskor csak a zászlaját is ki merjék tűzni annak a jelöltnek, aki nem egyszeresnek a főbíró uré is. Ha Bánffy óta javult is valamelyest a helyzet, teljesen megváltozottnak éppenséggel nem mondható. S a plebános urak szorult helyzetet fenn kell, hogy álljon mindaddig, amíg nincs, aki őket a politikai viselkedésükkel elégedetlen főbíróval és alispánnal szemben megvédelmezze.

Ha áll ez a képviselőválasztásokra nézve, mennyivel inkább áll a megyebizottsági tagok választására nézve! Tudjuk, hogy ez hogyan történik. A főispán ur felhívhatja az alispán urat és megrendeli nála a megválasztandó bizottsági tagok (az u. n. gutgesinnt emberek) lajstromát.

Az alispán ur — berendeli az összes — főbírákat és községről-községre menve megállapodik velük a „biztos” emberekből. Amikor aztán ez a „biztosak” névjegyzéke elkészült, kiadja az ordrát: ezek aztán meg is legyenek! S tessék elhinni, ezek aztán — meg is legyenek.

A plebános ur pedig, aki látja ugyan, hogy nem oda való, haszontalan embert küld ez, vagy az a községe, s aki befolyásával meg is tudná buktatni amazt a saját jelöltjével, még sokkal fájdalmasabban emlékszik a nemrég lezajlott képviselőválasztás alig-alig enyhülő utóférdalmaira, semhogy kedve volna az újabb választási harcban újabb elégedetlenségre szolgáltatni okot az alispán urnak, a főbíró urnak, de különösen a tekintetes körjegyző urnak.

Igy történhetik az, hogy amelyik vármegye hat képviselő közül négy néppártit küld, háromszáz megyebizottsági tag közül csak tíz néppártit választ.

S minden egyéb, amit fenntebb politikai és társadalmi közéletéről, közérkölcsekről, befolyásról, térfoglalásról stb. elmondottam, folytatása ennek az első láncszemnek.

Pedig itt a számadási hiba!

Pártunk exponenseit nincs, aki a hatósággal szemben megvédelmezze. De hát ki védelmezhetné meg jobban és hatásosabban, mint a néppárti érzelmű többség, vagy legalább tekintélyes kisebbség ott, abban a közgyűlési teremben, amely

A szent asszony.

— A Fejérmegyei Napló eredeti tárcája. —
Irtá: Jancsó Ilona.

De nagyságos asszonyom, így tönkre teszi magát! Ezer forint nagyon sok lesz, igazán nagyon sok lesz. Száz forint is bőven elég. Tessék elhinni, hogy lesznek olyanok is, a kik egy forintot sem adnak. A főispán elsődnek is csak száz forintot irt alá. Azért mondja valaki, hogy keveset adott; elég, bőven elég. Ha nagyságod így tesz, maholnap ívet kell, hogy kibocsásson a saját részére; irlalomból adjanak annak, aki mindenét eladakozta.

— Kedves Tamásy, maga engem ijeszteni akar ugy-e? Vagy igazán rosszul állnak a dolgok, mondja? Talán hanyog az ispán, lusták a cselédek? Kértem, biztassa őket, hogy dolgozzanak lelkiismeretesen, nekem sok, nagyon sok pénzre van szükségem. Vagy ha semmiképen nem megy, úgy az én nevemben mondjon föl nekik s fogadjunk másokat, vagy tegyen amit jónak lát. Én magában tökéletesen megbizom. Tizenöt év óta, amióta özvegy vagyok, maga a jogi tanácsosom, minden dologom intézője és ugy gondolom, hogy nem kell messze mennem, ha meg akarom köszönni, hogy még mindig van mitől adakozni.

A nagyságos asszony, özv. Bedő Pálné, fehér kezét oda nyújtotta az öreg ügyvédnek, melyet az hódolattal csókolt meg.

— Igaz n nem tudom, mit csináltam volna hosszú özvegységem alatt a maga barátsága, önzetlen jó tanácsai nélkül. Emonchattja ugy-e, hogy mindig szót fogadtam. Epen azért ezirbe

egyszer nekem is megengedhet egy kis konok-ságot. Erősen ragaszkodom ahhoz az ezer forinthoz. Mindig a nyomor nagyságához mérten adjuk az adományainkat. Itt pedig nem egyesek fölségelyezéséről van szó. Egy egész község koldusbotra jutott. Házat, barmot, összehordott ele-séget, mindent megenészített a tűz. A nyomor leirhatatlan. Azt mondják, hogy szívfacsaró látni, mint bolyognak a kiéhezetti, megdermedt, rongyos alakok az üszkös gerendák, a kormos falak között. Az asszonyok kétségbeesve turkálnak a régi házuk helyén, a hol a téli láda, a párnáktól duzzadt ágy állt s a mit kihuznak a romok alól: üszök, korom, hamu. Segíteni kell rajtuk, ki a mint bir. S ha mi, a kik adhatunk, nem adunk eleget, mit várjunk azoktól, a kik tán a gyermekeik szájától huznák el azt a pár fillért; a mit ivünkre aláírnak.

— A nagyságod negyfelkütsége határtalan. De szabadjon megjegyezni, hogy ez az év mindezt ki nem bírja. Mert még ha csak ez lenne. De már is, ezenkívül is túl járunk a költségvetésen. Hisz egy egész listza az, a mit még ki kell adni az év, illetve a tél folyamán: A vöröskereszt-egyletnek, szegény gyermekek fölségelyezésére kétszáz forint. A „fekete kenyér” asztalársaság gyűjtése elaggottak részére száz forint. Kórház építésre ötszáz forint. Arvaház-alap ezer forint. Mindenféle bizottság, egylet ötven forint, száz forint. Azonkívül egyesek segélyezése, ki tudja mennyi. Ha így haladunk, oda jutunk, hogy a nagyságod háztartására alig valami, a kényelmére pedig épen semmi sem jut.

— Eh még is azt hiszem, hogy jobb dologom, van, mint azoknak, a kiknek az ebédjük az, a mi a reggeljük, tudniillik semmi.

Ha az ez évi jövedelem nem futja, elhuz-

zuk a másiktól s a jövő nyári fürdői költséget, — mint teljesen fölöslegest, — vörös ceruzával áthuzzuk.

— És az egészség? Persze az semmi! Engedjen meg nagyságod, de most már igazán zsembelek. Ez mégsem járja. Magától mindent megvon s dús jövedelmét elosztogatja attól a szerencsétlen naptól fogva... Pedig a szegénység meg nem szűnik soha s a nyomor tartani fog a világ végeztéig. A hideg és éhség sajtolta könynyek azért szakadatlanul folynak, mint a forrás vize. S hogy egy-kettővel kevesebb sirjon, egy-kettőnek az éhsége le legyen csillapítva, föláldozza vagyonát, egészségét. Ha minden szenvedőt a keblére akar ölelni, ha minden szegényen segíteni akar, maholnap odajut, ahol ők vannak.

— És nekem akkor is lesz egy jó öreg barátom, ugy-e?

— Persze, persze, elég egy szó és én elhallgatok. No írom már, írom. Hogy? ugy amint a többit?

— Ugy ugy, intette az asszony s az öreg ügyvéd rengeteg nagy betűkkel oda írta a gyűjtő-ívre: Bedő Bella 1000 ft.

— Szent asszony, valóságos szent asszony mormogta magában, amikor nagy sárcipővel lecsoszogott a lépcsőn.

Bedő Pálné egyedül maradt. A kályha mellett ült egy nagy karosszékben, ölében a gyűjtő-ív s mind csak azt az egy nevet nézi Bedő Bella.

A szél zúgva hordja a havat, hogy az ablakok csak úgy csörömpölnek. Beszív a kénytelen s kicsapja a lángot a kályha rácsos vasajtáján.

Föl sem pillant. Ha talán tüzet fogna egyszerű fekete szőr-ruhája, még akkor sem moz-

Mai lapunk 4 oldal.

alispánt, főbíró választás, felelősségre von és bűntet? S a plebános ur, aki jártas a közgyűlések és bizottságok kölcsönhatásában, akusztikájában, nem tudná-e lelki szemei elé idézni azt a hirtelen Pál-fordulást, amelyet egy tekintélyesekb számú néppárti csoport okozna az úgynevezett „közszolgáltatás”-ban?

Ha nagynehezen legyűrtem a medvét, mert féltennem kellett tőle életemet, aligha fogok odaállani az odu nyílása elé, hogy a nősténye szétmarcangoljon. Ha megszabadítottam kerületemet a rossz képviselő-jelöltől, siessek-e olyan megyebizottsági tagokat nyeregre segíteni, akikre támaszkodva a hatóság „bűnömért” szűszedhessen?

Közeleg a megyebizottsági tagok egyrésztének új választása. Itt az idő, plebános urak! Mondhatnám, hogy néppárti bizottsági tagok választása azért oly fontos, mert az ezzel járó szervezkedés magát a követválasztási előkészületeket pótolja. Mondhatnám, hogy fontos azért is, mert a megyebizottsági tagok választási statisztikájából fogunk pártunk térfoglalására az egész országban következtethetni. Mondhatnám még száz más okot is, de maradjunk meg annál az egynél, hogy a plebános urak csak a közelgő megyebizottsági tagválasztások után biztosíthatják magukat a hatalom ellen azért, hogy olyan képviselő-jelölt foglalnak állást, aki „esetleg” nem függetlenség.

Itt az idő, plebános urak!!

Visszhang.

Kedélyes híresekét hozott e lap egyik száma „a tanító urak nyári dolgai”-ról, a mitől egyik-másik falusi és pusztai kártársam, közülük jó magam is, kis hija hogy nyilamkodást nem kapunk. A kedélyes oldalbökések onnét, abból a nagy-nagy kétemeletes épületből erre kifelé ezekre az alacsony, kis, bizony Isten még sok helyen viskószzerű iskolaépületekre, azoknak 300 frtos — de ez is csak ott, a hol nem csupán a papíron van meg, — minimumból éldegelő lakóira nagyon viszásan esnek s ha nem volnának olyan, szinte mosolyraderítő naiv kedélyességgel feltálatva, komolyabbnak is vehetők és azokon túl is cshetnének. Így azonban legyen szabad ugyan-

dulna meg. Az az egy név megígézte, lekötve tartja.

A család behozza a lámpát, nem kap semmi parancsot, ismét kimegy.

Ő végigsimítja sápadt homlokát s oda áll az íróasztal elébe, melyen egy szép, ifjuleány arcképe van. Mintha az az arckép élne, úgy mutatja neki az írást: Nézd! Látd? Bedő Bella 1000 forint. A te neved törlé le a szegények könyveit, a te nevedet sóhajtja az árva, ha fölveszi meleg ruháját, melyet az irlalom adott neki s te még se vagy kiengesztelődve, te még se tudsz nyugodni?

Az özvegy úgy látja, mintha megrázná fűrtös fejét: nem, nem.

Akkor is épen így tett. Akkor is épen így mondta: nem, nem. Ott térdelt az anyja előt, könyves szemekkel, de azért mosolyogva, egyszer-egyszer beletemetve arcát az anyja ruhájába, úgy mondta el, hogy nagyon, nagyon szereti azt a szegény fiút. És megrázta a fejét, nem, nem tudna nála nélkül élni.

És nem is tudott. Egy reggel úgy kapták meg fehérén, hidegen, kezében görcsösen szorítva egy parányi üveget.

Es a büszke, keményszivű asszony, a ki

olyan kedélyes stílusban megadni a visszhangját, levén-e dolognak is, mint minden egyéb létezőnek, nem is éppen kettő, hanem több oldala is.

Méltóztatnak ismerni a falusi vagy pláne pusztai viszonyokat és egy ilyen körülmények közé ékelit tanítónak a helyzetét? Lakása két szoba a szükséges mellékhelyiségekkel, — már t. i. a hól vannak; — fizetése némi készpénz mellett föld, termény és szolgalmány. Ebből kell összevasálnia a minimumot, vagy ha a szerencse kedvez, hát többet is. Ha családos ember és gyermekek vannak, gazdálkodnia kell okvetlen, mert piac nincs, a szükségeseket magának kell megszólva beteremtenie. Tehenet, sertést és baromfit, kivált ha több a gyermek, tartania kell. Ilyen gazdálkodási viszonyok között nem kívánható, különösen a szünidőben, aratáskor, hogy a néptelen iskola udvara úgy fessen, mint egy bármely városi iskola környéke, melynek lakói talán fürdőn üdülnek, vagy esetleg kihuzódtak valahová a zöldbe, szőlőhegyre, avagy falusi rokon, vagy jóbarát környezetébe pár napra, esetleg hétre. Hát kérem a falusi iskola udvara ilyenkor elhanyagolt állapotban van, mert hát kérem, vakáció van, sok a dolog; a teli eleséget jó magunknak és bennünket tápláló állatunknak most kell beállítanunk. Aztán a család is rendszeres megszaporodik. A városban tanuló gyermekek 4—5 hétre hazatérnek, aztán meg többnyire akad egy-két atyafi, vagy jó ismerős gyerek — no meg felnőt ember is, — a kik pár napra kivándorolnak a falusi levegőre. Ilyenkor aztán a törvényszerű két padlós szoba sokszor szűknek bizonyul. De előbujnak és rohamosan szaporodnak a természet törvénye szerint a falusi életnek egyéb nyári kellemetlenségei is: a legyek, szunyogok, muszlicák és egyéb tücsök-bogarak, a mik ellen védekezniük kell, ha legalább éjjeli nyugalmunkat biztosítani akarjuk.

Erről az állapotról a kényelmes városi ember keveset tud. Már most, ha az a falusi tanító úgy rendez be a nagy szünidőben háztartását, hogy az iskola szabad terét ebédidőül használja népes családjával, megmentvén ezáltal éjjeli nyugalmát, ez olyan kihágás, ami a megye intézői által tárgyalandó? Vagy az a körülmény, hogy az a természetekkel fizetelt falusi ember azt a megélhetését biztosító, sokszor alamiznaszámba menő, nem ritkán apránként folydogáló terményjándóságát addig is, míg az érdemes mennyiségre összejűlemlék, hogy piacra, vagy malomba szállítható leszen, alkalmasabb helyiség hiányában az üres iskolában helyezi el ideiglenesen, pár napra, esetleg hétre? ... A falusi szűlt tanuló

elbizakodottan gazdagságában, főleleit fölvel járt az emberek között, úgy hogy meg sem látta azokat, a kik alant a szegénységben huzzák az igát s keservesen örlik le azt a néhány évtizedet, melyet a mindenség Ura életük idejének kijelölt. Azt a szegény fiút se látta, nem akart tudni róla semmit. És az a büszke asszony épen úgy megalázza, épen úgy megtörve térdelt a mellett a fehér halott mellett; mint az a szegény öreg-asszony, a ki a földre rogyva siratta a fiát.

És azóta az a szőkefűrtös leányfő egyre inti: nem, nem. Nincs kiengesztelve, nincs megnyugodva.

Azóta százak, ezerek hullottak kezéből abba az örvénybe, melyet szegénységnek neveznek és mégis nem, nem elég, mert egy szegény öreg-asszony még mindig nyomorban van s nem tud megbocsátani az ellene vétőknek.

— De hát szólj, monddaj, hogy mit tegyek? Úgy nézi azokat a csukott ajkakat, mintha a szót lesné róluk.

— Azt, azt akarod. Úgy-e azt? ... Oh hozom, hozom.

— És nyugodni fogsz akkor, ha itt lesz az az öreg anyóka, a ki akkor temette el a fiát? Ki leszel engesztelve akkor, ha végső napjait

gyermekével szemben sok mindenre ráutalja a kényszerűség, amiről a városi embernek, még olyan szerény viszonyok között is, fogalma sincs. A gyermekeinek lehető tanitása arra ösztönzi kicsiny fizetése mellett, hogy jövödelmét magánaton fokozza. Maga a kormány ajánl erre különféle módokat és utakat hivatalos tanügyi lapja útján: a méhészet és a selyemtenyésztés megkedveltetése; gyógynövények és gyökerek gyűjtése és termelése; különféle állatok, tücskök-bogarak fogdosása ornithologiai gyűjtemények számára stb. eféle.

Ilyen körülmények között olyan Isten és a törvények ellen való véték az, ha ezekre a célokra azt az üres iskolahelyiséget felhasználja? Néhány évvel ezelőt, a hadgyakorlatok erre tartatván, a távirad és telefonszakasz iskolákban rendezkedett be, s öt-hat ember állandóan, éjjel és nappal ott volt a villamos készülék mellett napokig.

Hogy hogyan festett az iskola távozásuk után? Akkor méltóztattak volna bepillantani! Úgy látszik szociális és demokrata irányú századunkban is igaz a régi szólam: quod licet Jovi, non licet bovi! — A falusi tanító úgy van iskolájával, akár a csiga az ő házával, szinte hozzá van növe, a legtöbb helyen alig egy-két lépés, sokszor keskeny kis folyosó választja el lakásától. Télen-nyáron benne él, vele van, gondozza, használja, mint élethossziglani tulajdonosa. Ha akarná sem válhatik el tőle. És talán nem is sülyesíti az iskola rendeltetésének nivóját, ha a vakáció hónapjaiban a helyett, hogy az erek, patkányok, pókok és egyéb csuszó-mászó férgek üssenek benne tanyát, a tanító saját, vagy egyéb közjő céljaira szolgál ideiglenesen?

Ilyen körülmények között forrását keresem annak az érzelmenek, vagy minek, a mely a kir. tanfelügyeletet és a vármegye atyáit arra vezette, hogy a falusi tanítók és iskolák ilyen köznap materialis dolgai felett tanácskoczanak, — de nem találok. Rosszat feltenni, mentsem Isten! Komikusnak elég jó volna, de a drasztikumot hagyjuk ki belőle. A cinkotai kántorok, meg a peleskei nótáriusok ideje lejárt, a megélhetés a mai viszonyok között akkora gondot helyez vállalkra, hogy szinte elfelejtünk nevetni; szivből kacagni már nem is tudunk.

Csak a körülmények befolyása által megokolt helyzete a falusi és pusztai tanítósnak, adta kezembe a tollat; a tisztesség határait túllépő botrányos visszaéléseknek takargatása vagy védelmezése — ha talán akadna, — nem céloim. Egyébként béke velünk!

Pusztai tanító.

kényelemben, nyugalomban tölti el? Ha itt fogunk ülni ketten s beszélünk terőlád, meg egy szegény fiúról. Mosolyogni fogsz reánk? Ki leszel engesztelve?

Az arckép mintha intene, igen, igen. Sietve vesz magára egy nagykenőt miközben egyre mondogatja: hozom, hozom. A kályhát jól megtömi fával, legyen jó meleg. Oda huzza a nagy karosszékét közel, elterit benne egy puha, meleg takarót, elsimítja, párnát tesz a hatához, zsámolyt elébe. Milyen jól fogja itt magát érezni. Milyen jól fog esni a meleg, a szeretet.

Egy óra sem telt bele visszajött egyedül.

A város végén egy rozzant házikóban olyan csöndesen fekszik egy öregasszony . . .

A szél zuvva, sivitva hordja a havat, a gazdagok házára, a szegények kunyhójára, az elögett falu üszkös romjaira, sirhalomra . . . Hogy reggelre minden tiszta, makulálatlan szűz fehér.

CIRKUSZ SCHMIDT

Magyarország legelőkelőbb lovarda vállalata
e napokban érkezik városunkban csak 6 előadásra.

Elsőrangú bel- és külföldi műveszek. Nemes faju lovak.

Teljes vasredőnyvel körülveél.

ÜJDONSAGOK.

Időjelzés: enyhe, elvéve csapadék.

Ünnepelt postamester. Báró. Siebenrock Gusztávné szállítópostamester július hó 16-án ünnepelte 40 éves szolgálati évfordulóját. Ezen alkalommal a posta és táv. tisztikar testületileg megjelent az ünnepelt lakásán és Rostaházy János posta és táv. felügyelő, a hivatal főnöke a tisztikar nevében melegsavakkal üdvözölte és egy szép kis emléktárgyat nyújtott át az ünnepeltnek. Báró Siebenrock Gusztávné meghatva és megilletődve köszönte meg a szép kitüntetést. A posta és táv. tisztikar társaságával egybekötött ünnepélyt óhajtott rendezni, de tekintettel az ünnepelt betegkedésére és egyenes óhajára arról le kellett mondani.

Eljegyzés. Ifj. Latzkovits Béla vendéglős eljegyezte Marschall Annus kisasszonyt, Marschall Mátyás hentes mester leányát.

Idős Fiath Imre vármegyei politikai és társadalmi életének általánosan becsült tagja, csütörtökön hajnali 5 órakor visszaadta lelkét a Teremtőjének. A vérbeli magyar ur típusa volt ő; finomlelkű ember, akit a sors sokszor megpróbált, de nem tudta megrabolni szívének nemes jellemvonásait. A halottat ma délelőtt tizenegy órakor helyezték örök nyugalomra Abán, a családi sírboltban. Gyermekeinek, unokáinak és kiterjedt rokonságának gyászában osztozik a jóbarátok és tisztelők nagy serege.

A halálesetről a gyászoló család a következő jelentést adta ki:

Öz. Meszleni Meszleny Lajosné sz. Fiath Mária, leányai, veje és unokája, Mátyás Koller Tivadarné sz. Fiath Bianca, férje és gyermekei, Dr. Fiath György, neje és gyermekei, Fiath Imre, Mátyás Koller Pál, sz. Fiath Izabella, férje és gyermekei, Fiath Zsigmond, öz. Gyulai Gaal Erőné, sz. Fiath Sarolta és gyermekei, mint az elhunyt gyermekei, illetve vejei, menyé, unokái és az összes kiterjedt rokonság nevében mély fájdalommal telt szívvel jelentik, hogy szeretett feljethetetlen édes atyjuk, apósuk, nagyatyjuk, dédtyja, testvér, sógor és rokon Eörményesi és Karásebesi **Fiath Imre**, fölbirtokos, Fejérmegyei törvényhatósági bizottsági — és a Fejérmegyei Takarékpénztár igazgatósági tagja, rövid szenvedés és a halálközeli szeszégnél átatos felvétele után, életének 66. évében fojyó évi július hó 18-án reggeli 5 órakor Fiathkajtoron elhunyt. A drága halott hült tetemeit fojyó hó 20-án délelőtt 11 órakor fogjuk Abán a róm. kath. egyházban tartandó engesztelő szent-mise-áldozat után a családi sírboltban örök nyugalomra helyezni.

Az építőiparosok válsága. Hétfőn minden valószínűség szerint kiűt az építőmunkások sztrájkja, a melyben minden valószínűség szerint az összes építőmunkások résztvesznek. A munkások az ő helyzetüket és követeléseiket a következőkben adják elő: Az építőmestereknek a munkásokkal kötött szerződés 1907. aug. 1-én járt volna le. Július 14-én a mesterek egy felhívást bocsátottak közre, melyet a nemzetközi szociáldemokraták, mivel nem találtak teljesíthetőnek, nem fogadtak el és sztrájkba mentek. A ker. szociálisták tekintettel az aug. 1-én lejáró szerződésre, még febr. 15-én beadtak az ipartestülethez egy munkabér kidolgozást, melynek alapján óhajtották az újabb szerződés megkötését. Midőn a nemzetköziek jul. 14-én sztrájkba mentek, a ker. szociálisták köteleességüknek ismervén az aug. 1-én lejáró szerződés betartását, nem mentek sztrájkba, hanem július 15-én egy újabb kérvényt adtak be az ipartestülethez és kérték a tárgyalás megkezdését. Az ipartestület arra az állásponton helyezkedett, hogy sem ker. szociálistákkal, sem a nemzetközikkal nem tárgyal, hanem mindazon munkásokat, kik az általuk felállított feltételeket

elfogadni nem hajlandók és bárcáikat holnap déli 12 óráig ki nem váltják, az munkából kizártaknak tekintik. Csak a tény egyszerű ismertetésére szorítkoztunk, mert nem akarunk eleje vágni a dolognak. Azt hisszük, hogy úgy a mesterek, mint segítők megtalálják azt a közeputat, melyen esetleg létrejöhet a mindkettőre nézve kívánatos, békés egyezség.

A városi hitoktatók tekintettel a megdrágult viszonyokra a múlt évben 400 korona évi lakbért kérték a várostól. A közgyűlés 1906. november 26-án megszavazta ezt. Most irt le a miniszter, hogy a hitoktatók nem tarthatnak igényt a 400 korona lakbérre, mert 1868. évi 38. tc. 57 §. szerint az illető hitfelekezetek joga és kötelessége ellátni a hitoktatókat. A községek terhére hitoktatói állások nem rendszeresíthetők s miután lakbér csak rendszeresített; álláshoz van kötvé, a hitoktatók részére lakbér: meg nem állapítható. Ha a város mégis anyagilag támogatni akarja a hitoktatókat, segítyezés áll csak jogában.

Felfüggesztett megyei tisztviselő. Borsos Imre vármegyei írnok, egyúttal helyettes közigazgatási kiadó, nem tudott elszámolni a hivatalosan reábitott 400 koronával. A pénzt, melyet a földmívelésügyi miniszter küldött gazdasági csejédek megjutalmazására, a megyei főispán ideiglenesen Borsos Imrérre bízta. Mikor Borsos a 400 koronát a főispán felszólítására nem tudta beszolgáltatni, Szűcs Jenő alispán megindította ellene a fegyelmit megelőző vizsgálatot. Es a vizsgálat aztán egyéb gyanus dolgoknak is nyomára jött és az összes hiányt 451 koronába állapította meg. A tapasztalt szabálytalanságok miatt az alispán Borsos Imrét állásától felfüggesztette.

Halálozás. Muszel Jánosné, szül. Hujber Mária f. hó 19-én rövid szenvedés és a halálközeli szentségének átatos felvétele után életének 54-ik, boldog házasságának 34-ik évében elhunyt.

Kimutatás a jótékony növegyet saját pénztára javára eszközölt általános gyűjtésről, mely 1792 korona 17 fillért eredményezett:

(Folytatás.) Ambach Ferencné 1 kor. 20 fill.
 Öz. Almássy Andrásné, Axentovits Lubica, öz. Banáth Józsefné, Beráhammer Józsefné dr. Borsos Endréné, Boros Imréné, Borostyán Sándorné, Barbély Józsefné, dr. Borchert Jenóné Berényi Mórné, Bermann, Balogh Ferencné, öz. Bruzsa Józsefné, Csáder Ferencné, Csapó Jánosné, Csilléry Józsefné, Cosenii Theophilné, Csapó Julianna, Dúzs Lajosné, Deutsch Vilmosné, öz. Deutsch Gizella, Dienes Lajosné, Deutsch F., Deutschné, öz. Deutsch Józsefné, Dahmer Gyuláné, Endrődi Betti, Emhecht János, Erdi Jenóné, Fritz Ferencné, Fleischer Mórné, Finta Imréné, Flaskár Józsefné, öz. Fuchs Benőné, Fortvinglerné, Fronth Ida, Falvay Istvánné, Friedmann Bernátné, Fischer Irénke, Fodor Gyuláné, Feld Vilmos, dr. Franklin Józsefné, Görzsi Ottóné, Grocz Kálmáné, Gal-tavi Jánosné, Gabrovits Mihályné, Geiszt Józsefné, Guttman Lipótné, dr. Guttherz Jenő, Groszinger Kálmáné, Gyárkovits Mária, Gaál Kálmán, öz. Gruber Lajosné, öz. Horváth Ignácné, Heszky Imre, Heumann József, Herendiné, Hajduska Gyuláné, öz. Keller Mórné, Herman Károlyné, Haasi Frigyesné, öz. Haráné, Héj József, Hirschner, Hollósy Ferenc, Hirschhorn Sándorné, dr. Herz Oszkárné, Havas Gáborné, Heller Salamon, Horváth Mihály, öz. Hauchherr Ferencné Heller Edéné, öz. Hamsék Imréné, dr. Holly Gézané, Jámber Zsigmondné, ifj. Jávorosky Ferencné, Jakabi Józsefné, Krammer Józsefné, Kleiné Kovács János, Kovács Antal, Kintelhofer Jánosné, Kohn Ignácné, Kovács Miklósné, Keszei Józsefné Kostyelik Mihály, Kis Imréné, Komárominé, öz. Konicshan Pálné, Körösy Gyuláné, Kartner Károlyné, Koch Mária, Krachler Józsefné, Kálmán Vincéné, Kovács Pistáné, Kerbler Mátyás, Kellerné, Kümmel Pál, Kolb Ferencné, Kovács Alajosné, Komáromi Farkas, Kecskésné, Koronai Károlyné, Kovács Ilonka, Kálmán Lászlóné, Kunze Gézané, Krausz Zsigmond, Kiss Mihályné, Kálmán Sándor, Knazovitzky Béláné, Knazovitzky Béla, Lits Ferencné, Láng Ignácné, Lustig Gyuláné, Lukács Lajosné, László Istváné, Lustig, Löwy Jakabné, Langmár Erzs, Lukács, F., ifj., Lanber Józsefné, öz. Lőrincz Károlyné, Lakatos Anna, Lambrecht Ferencné, Medgyesyiné, Mohos Béla, Mayer Fe-

rencné, Magyaródi Józsefné, öz. Maté Pálné, Mátyás Mihályné, Mészöly Mihály, Mészáros Józsefné, Mátrai Sándorné, Mailigné, Meuthner Ernőné, öz. Maron Istvánné, Moniskó, Ferencné, Nagy Mihályné, Nemsits Mária, Novák Sománé, Nyári Gáborné 1—1 koronát. (Folyt. köv.)

Elítölt huskimerők. Tudvalevőleg a miniszter elítölte a huskimerőket a sertésöléstől és a husnak szakszerű feldolgozásától. A huskimerők tovább ölogették a sertést és töltötték a hurokat, kolbászt, szalonnát — nem akarván elűni magukat a megelhetésnek egyébként is gyaroló forrásától. Az ipartestület feljelentette őket s a rendőrség ma vette kezébe alá az ügyet. Megállapította a kihágást s ennek következtében Pór Péterné, Kovács Antal, Töke András, Lerf István, Müller Károly, Jankovics Istvánné, Stéger Ferenc huskimerőket 25—25 kor. pénzbüntetésre, vagy 2—2 napi elzárásra ítélte. Az ítélet ellen fellebbeztek.

Bankócsinálók. Odalenn a Bácskában, Szabadkán elcsiptek egy dunapentelei kőbőcigányt, épen akkor, mikor a kis hamis egyzsere négy hamis huszkoronás bankónak akart a nyakára hágni. A csendőrség meg az ő nyakára tette a kezét és meginterepeltta, hogy honnán szerezte a szép bankókat. A cigány erősen hallgatott, de a csendőrség letartóztatta őt és egyúttal nagyszabású nyomozásba kezdett. Több, mint valószínű, hogy egy országos pénzhamisító banda val van dolga, amely banda itt a mi megyénkben fészkel. Mostanában ugyanis tömérdek sok hamis 20 koronás van forgalomban a mi vidékünkön.

Öngyilkosság Polgárdin. Folyó hó 15-én este hiába várta haza a családja Tóth József polgárdi lakost. A 60 esztendős öreg ember azzal távozott azzal reggel hazulról, a szülőlejebe megy. Mikor a várakozást már nem győzték, kimentek a szülőbe, hol Tóth Józsefet a prészház mestergerendájára felakasztva találták. Mivel az öreg ilyen szándékát sosem emlegette és családjával is példás egyetértésben élt, nem lehetetlen, hogy büntény áldozata lett.

SZIGETI fényképészeti és festészeti műintézet: Sz.-Fehérvár, Kossuth-utca 9. Budapest, IV. Kristóftér 6.

Nagyítások bármely kis kép után élet-nagyságu olaj-, aquarell- vagy pastell-kivitelben.

Minden csütörtökön, pénteken, szombat és vasárnapokon személyesen eszközölöm a felvételeket. Kitünő tisztelettel Szigeti.

Liszt és kenyér.

Irta Idem.

(Folytatás.)

Hazánkban a malmokról legelőször Szent Gellért legendájában olvashatunk. Az idevágó részt Endlicher latin műveiből következőkben fordítottam magyarrá: "Történt, hogy e vidék erdős részében egy majorság volt, hová Szent Gellért beszélt, a hol azután éjjeltájban a malom zörgését hallotta. Csodálkozott, hogy mi az, midőn az asszony, ki a malmot forgatta, énekelni kezdett. Midőn a malom pusztán az asszony keze által jött forgásba, Walthar így szól: Az asszony, a ki énekel, szolgálója azon embernek, kinél beszállottunk és gazdjának örli buzáját, másféle malom ezen a vidéken nincs." Tehát kézi malom volt, habár Szent István korában már a víz hajtó ereje is szerepelt. A későbbi királyok adomány és alapító leveleiben, továbbá a határjárás iratokban lépten-nyomon találunk vizimalomra, a mely rendszeren a földbirtok tartozéka volt, sőt több törvényünk is van, a mely egyenesen a vízi malomokról intézkedik.

A szélmalom eredete körülbelül hétszáz évre nyúlik vissza és hozzánk a kereszties hadjáratok korában kerülték.

Ma már a fejlődött malomipar gözzel dolgozik, bizonyosságul annak, amit az ipar minden ágában tapasztalhatunk, hogy a legkedvezetlenebb

eszközökét hogyan képes a kutató emberi elme a legnagyobb tökélyre fejleszteni.

A gabonaneműek közül, melyeknek magva őrlés által lisztet ad, a búzát kell leginkább tárgyainknak, mert ez képezi a legfőbb tápszert, a többi ellenben ritkábban szolgál táplálékul, vagy pedig amúgy is alárendelt jelentőségű a búzával szemben. A buza a termés után magtárakban és vermekben kedvező viszonyok között sokáig áll, és vannak adatok, amelyek szerint lisztjéből még 80 év után is jó kenyér volt süthető. A legrégebb buza, melynek lisztjét használták, talán az volt, amelyből 1744-ben Metz városában sütték kenyeret. E helyütt 1552-ben tették el a búzát és földalatti üregben 1707-ben, tehát 155 év után akadtak rá, de a belőle készült kenyér már alig volt élvezhető.

A buzaszemek alakja és színe szerint szokás vörös és fehér búzát megkülönböztetni. Az első jóval táplálékos, kisebb és keményebb ugyan, mint az utóbbi. Kedvező talajban, rendszeres művelés mellett bőven terem, mint ezt már Plinius is említi. „Afrikából — ugymond — egy szem után 40 szemet küldött a kormányzó Augustusnak, — Nero császárnak pedig 300 kalászt.” A buza bő terméséről a szentírásban is többször találunk említést. Az aegyiptomi hét termékeny év a legjobb bizonyíték e tekintetben. De Iszákáról is mondja a szentírás, hogy „Gérában, az Abinéték tartományában mulatván, vete azon földön és százannyit nyere azon esztendőben.”

A buzaszemeken a külső, könnyen leválasztható, fehérryében gazdag réteget különböztethetjük meg, a melyen belül a lisztmagnak nevezhető, igen dús keményítő tartalmu réteg következik. A külső réteg őrlés közben majdnem teljesen eltávoztatik és így ennek fehérrye tartalma is csöklik, egyedül a keményítőtől álló közép réteg öröklöttik lisztbe; durvább őrésnél azonban a héj egy része is megmarad, miáltal az ilyen liszt táplálékos lesz, de egyúttal nehezebben is emészthető. A búzát nemcsak lisztnek őrlik, hanem egyes népfajok időnkint magukat a szemeket is használják táplálékul, mint régente. Így például Angliában, főleg aratási ünnepeken, az új búzát vízben áztatják és serpenyőben kemencébe téve, ott enyhé hő mellett 18—30 órán keresztül pállítják. Ez alatt a buza megpuhul, keményítő tartalma részben cukorra válik, majd az egész tömeget tejben főzik és kellemes ízű, de nehezen emészthető táplálékot kapnak. Körülbelül ehhez hasonló a mi vidékünkön az úgynevezett szalados készítése is, melyel a kicirátatott buza nedvét lisztel péppé keverik és az egészet megsűtvén, a keményítőtől származott cukor miatt édes ízű, barnás, eléggé élvezhető anyagot nyernek. Szíriában viszont az arabok a búzát élesztővel főzik össze és az egész tömeget megszáritva, vajjal és olajjal eszik meg. Ez képezi burgoul néven ismert táplálékukat.

A búzából készült liszt és egyáltalán a lisztfélékes valamennyien főleg keményítőtől és fehérnyer anyagokból, továbbá sikérből és phosphorsav sókból, tehát oly anyagokból állanak, melyek az emberi szervezet táplálására szükségesek. A főalkatrész a keményítő és a fehérnye, továbbá a dextrin és a Cerealin, mely a magburok sejtjeiben található, kevés cukor és zsír, végül a glutin, mucin és fibrin, mely három utóbbi képezi a sikért.

A jó buzasziszta sajátosságai következők. Sárgás-fehér, nem kékes, nem vöröses, szagaian, száraz, édeskes ízű, nem fanyar, a fogak között nem serceg, lágy tapintatu, nem törmelkes és ujnyomásra sima bemélyedés marad benne. Górcsú alatt koncentrikus rétegzettségű keményítő szemcséket mutat, a melyek, mint minden keményítő, jódra megkékülnek. Megkívánatuk, hogy üvegcsőben chloroformmal rázva a lisztet, mi se szálljon a fenékre, mert különben idegen alkotórészeket tartalmaz. Ne legyen továbbá a liszt dohos, penészes, nedves helyeken ne tartassék, mert akkor a levegő gombái a keményítőt cukorra változtatják, ez pedig savas erjedésbe megy át. Ne tartassék azonban igen száraz helyen sem, mert a térszta ily körülmények között nem lesz nyúlós. Az említett tulajdonok ellenkezői jellemzik a rossz lisztet.

Nagyon természetes, hogy a kalmár szellem, a nyereségvágy számos barátságot követ el a lisztel szemben. E hamisítók legnagyobb része

LEGJOBB
CIPŐÖRÉM

szép fényt ad és tartóssá teszi a bőrt. A NIGRIN egészségi szempontból is ajánlható, a mennyiben nem tömi el a bőr lukacsait s nem akadályozza a láb párolgását ...

ST. FERNOLENT, Bécs
cs. és kir. udvari szállító.

Mindenütt kapható!

arra szolgál, hogy a súlyt szaporítsa és így bővebb nyereségre tegyen szert, vagy pedig az a cél, hogy a romlott liszt megjavítván, épp úgy legyen értékesíthető, mint a jó.

Ha, miként főnebb említettük, chloroformmal telt üvegcsőben rázzuk a lisztet, úgy a súlyszaporítás céljából alkalmazott idegen anyagok a fenékre szállanak és összegyűjtve, tovább elemeljük. E tekintetben városunk számos üzletéből vett lisztet tettem próbát és bizony nem egy volt, a melyben krétát, homokot, vagy gipszet találtam. A tímós, melyet a liszt konzerválása céljából szoktak alkalmazni, felismerhető az által, hogy a lisztből kevés pépet gyurva, berzenyfa vízes oldatába tesszük, midőn tímós jelenlétében barnavörös színeződés áll elő. A rézgálic hasonló célra szolgál és kimutatható, hogy a lisztet vízbe téve, sárga vérlúgsót öntünk rá, midőn barna színeződés képződik.

(Folyt. köv.)

Anyakönyvi statisztika.

1907. évi július hó 13-tól július hó 20-ig.

Születés. Született: 10 törvényes fiu, 9 leány, 2 törvénytelen fiu, 0 leány; ezekből halvaszületett törvényes fiu 0, leány 0, törvénytelen fiu 0, leány 0. Összesen 21.

Halálozás. Elhalt: 5 fi, 5 nő; ezekből 7 éven aluli törvényes fiu 2, leány 1, törvénytelen fiu 0, leány 0, 7 éven felüli fi 3, nő 4. Összesen 10.

E szerint a születés a halálozást 11-el mulja felül.

Elhajtak: Gallusz Péter r. k. művezető kéfkestőgyár-bau, 77 éves, Csapó-utca 16. — Schebál József r. k. 3 hónapos, Deák Ferenc-utca 12. — Özv. dr. Kelemen Jánosné, Haán Franciska Mária, r. k. 78 éves, Deák Ferenc-utca 36. — Dubicsanáz Desső Máttyás, r. k. 2 éves, Tobak-utca 10. — Kiss Andrásné, Nagy Julianna, r. k. 25 éves, Öreg-utca 66. — Nagy István r. k. városi aggintezeti gondozott, 73 éves, Rákóczi-utca 14. — Godor Ida r. k. 43 éves, Könyűkőz 7. — Rupp Kálmán r. k. takarékpénztári könyvelő 36 éves, Jókai-utca 11. — Özv. Zsinka Gáborné, Derki Zsuzsanna, ev. ref. 59 éves, Kert-utca 13. — Balogh Anna r. k. 3 éves, Tobak-utca 27.

Kihirdetések.

Szabó István r. k. asztalos-sogéd, Széchenyi-utca 43. és Móra Rozália 28 éves, Gyümölcs-utca 20. — Varga József r. k. 25 éves kéfkestőgyári napsz. Kempen-tér 1. és Kollman Terézia r. k. 20 éves, Rákóczi-utca 17. — Percezes János r. k. táblaterítő 31 éves, Nador-utca 8. és Lincz Rozália r. k. 28 éves, Csapó-utca 1. — Polgár József 35 éves ág. cv. m. kir. csendőri őrmester, Sas-utca 25. és Dancz Kóza 23 éves, Kert-utca 10. — Kovács István ev. ref. Kovács a dv. javítóműhelyben 31 éves, Széchenyi-utca 35. és Simonovics Rozália ev. ref. 22 éves, Széchenyi-utca 35.

Szerkesztői üzenetek.

Okl. kőtű. Versét elrontott példál itt közöljük.

Szereltem én is!
Tizenöt év,
Csak annyi valék.
(Most kétfővel idősöb vagyok.)
S szerelmem egy fejjel volt nagyobb.
De, ugy látszik, a szellem,
Mely egytív hozott
Bennünket elvéstet az ablakot
S mi holdogok soha
Nem lettünk volna,
Mert szellemünk nem egyeztét,
Mít bizonyít e kis eset
A szereltem réam
Nem oly mértékben hatván,
Mint O' reá;
En a vizsgán általcsuszék
És O, O! hatból megbukék!

Kritikával nem szolgálhatunk. Ezért tessék a pötöllel rablógylkosság lágyzavú fantosához Ujjvilág Samu urhoz fordulni.

Intézeti kelengyék

már most megrendelhetők
SCHUBERT és SCHLÉSINGER
áruházában

hol a legjobb anyagból,
célszerű összeállításban

éppúgy leányok, mint fiuk részére
olcsó árak mellett készülnek.

Mintákkal, olcsó költségvetéssel
szivessen szolgálunk!

Szabott, olcsó árak!

Készítéskészítésnél 5% engedmény!

Schubert és Schlésinger

Székesfehérvár, Nador-utca.

Goddam!

Végre egy gyorsan és biztosan ható tyukszemser

Cook & Johnsons

amerikai szabadalmazott

tyukszem-gyártói

1 darab 20 fillér, 6 drb. 1 K. Postán 20 f. portó.
Kapható a birodalom minden gyógyszerárban, valamint olvosszer-drogériákban stb.

KOCSIFÉNYEZŐ és NYERGES

üzletemet a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlom.

Raktárt tartok mindennemű ruganyos hintókból és különböző üzleti kocsikból. Javításokat a leggyorsabban és jutányos árban készítek.

Hirtling Pál kocsigyártó,

Székesfehérvár, Tolnai-utca 16.